

บทวิจารณ์หนังสือ (BOOK REVIEW)

“พระพุทธองค์ทรงสอนอะไร What the Buddha Taught”

พระครูปริยัติพัชรโกวิท สุขุมาลปณฺโญ/ศักดิ์เจริญชัยกุล
Phrakhrupariyattiphacharakowit sukhumalapanyo/sakcharoenchaikul
วิทยาเขตนครสวรรค์ มหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Nakhon Sawan Campus Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Email:Phramahasukhum@gmail.com

Received April 5, 2020; Revised April 8, 2020; Accepted August 30, 2020

ผู้เขียน : พระวัลโปละ ราชุละ,ดร.

ผู้แปล : ดร.สุนทร พลามินทร์

ปีที่พิมพ์ : 2552

สำนักพิมพ์ : จันทรเพ็ญ

ความนำ

สำหรับเป้าหมายของบทความเรื่อง “พระพุทธองค์ทรงสอนอะไร What the Buddha Taught” เป้าหมายของหนังสือเล่มนี้ ผู้เขียนต้องการสื่อให้ชาวโลกรู้ถึงสิ่งที่พระพุทธเจ้าทรงสอนไว้ และตอบคำถามของคนจำนวนมากที่ยังสงสัยในหลักคำสอนของพระพุทธศาสนาว่า สอนเรื่องอะไร?

คำสำคัญ พระพุทธองค์, ทรงสอนอะไร

หนังสือเล่มนี้ เป็นการรวบรวมคำสอนของพระพุทธองค์จากพระสูตรต่าง ๆ มาอธิบายขยายความตอบข้อสงสัยของชาวพุทธ โดยแบ่งเนื้อหาออกเป็น 8 บท ในส่วนท้ายมีการคัดสรรพระสูตรจากพระไตรปิฎกหลายสูตรที่เห็นว่ามีความน่าสนใจต่อการเข้าใจคำสอนของพระพุทธเจ้ามาแสดงไว้ให้เทียบเคียงได้แก่ อัมมจักกัปปวัตตนสูตร อาทิตตปริยายสูตร เมตตสูตร มงคลสูตร สัพพาสวสูตร วัตถุปมสูตร สติปัญญาสูตร ลีคาโลวาทสูตร และคาถาธรรมบทจำนวนหนึ่ง ซึ่งเนื้อหาสำคัญของพระสูตรเหล่านี้ มีอธิบายอยู่ในบททั้ง 8 นั้นแล้ว

ผู้เขียนชื่อ พระวัลโปละ ราชุละ,ดร. ชาวศรีลังกา ท่านบวชเป็นสามเณรเมื่ออายุ 13 ปี ศึกษาบาลีสันสกฤต พุทธธรรม ประวัติศาสตร์พระพุทธศาสนา จากมหาวิทยาลัยซีลอนและมหาวิทยาลัยกัลกัตตา ท่านเริ่มมีชื่อเสียงในฐานะนักคิด นักเขียน นักเทศน์ นอกจากนี้ท่านยังเป็นศาสตราจารย์พิเศษบรรยายในหลายมหาวิทยาลัยทั้งในประเทศและต่างประเทศ ท่านมีผลงานหนังสือหลายเล่ม “What the Buddha taught” เป็นหนึ่งในจำนวนนั้นส่วนผู้แปลคือ ดร.สุนทร พลามินทร์ เป็นชาวจังหวัดนครปฐม บวชเรียนตั้งแต่ยังเยาว์ ไปศึกษาในประเทศศรีลังกาและอินเดีย เป็นอาจารย์บรรยายวิชาพระพุทธศาสนา ภาษาอังกฤษและวิชาต่างภาษาอังกฤษ ที่มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ท่านเดินทางไปปฏิบัติศาสนกิจในสหรัฐอเมริกา บรรยายพระพุทธศาสนาในมหาวิทยาลัยและสถาบันการศึกษาทั้งในสหรัฐและยุโรป เขียนหนังสือ และเขียนบทความลงในหนังสือพิมพ์ และวารสารหลายฉบับ มีผลงานตีพิมพ์เผยแพร่แล้วกว่า 20 เล่ม และหนึ่งในจำนวนนั้นก็คือ หนังสือแปลเรื่อง “พระพุทธเจ้าทรงสอนอะไร”

ส่วนรายละเอียด เริ่มต้นด้วยความนำมีเนื้อหาแบ่งออกเป็น 8 บท ในส่วนท้ายมีการคัดสรรพระสูตรจากพระไตรปิฎกหลายสูตรที่เห็นว่ามีความน่าสนใจต่อการเข้าใจคำสอนของพระพุทธเจ้ามาแสดงไว้ให้เทียบเคียง

สิ่งที่โดดเด่นในหนังสือเล่มนี้ คือเจตคติของชาวพุทธและหลักธรรมสำคัญในพระพุทธศาสนา

ในบรรดาศาสดาทั้งหลาย พระพุทธองค์ทรงเป็นศาสดาพระองค์เดียว ที่ไม่ได้กล่าวอ้างว่าทรงเป็นอื่นใดนอกจากมนุษย์ธรรมดาผู้หนึ่ง ศาสดาท่านอื่นล้วนเป็นพระเจ้า หรืออวตารของพระเจ้า การบรรลุคุณวิเศษและความสำเร็จทั้งหมดของพระองค์ ล้วนได้มาจากความเพียรและสติปัญญาของมนุษย์ทั้งสิ้น

พระพุทธองค์ทรงตรัสสอนให้พึ่งตนเอง พัฒนาตนเอง แสวงหาทางหลุดพ้นด้วยตนเอง โดยอาศัยความเพียรและสติปัญญาของตนเอง พระพุทธองค์ตรัสว่า ความเพียรเธอต้องทำเอง ตถาคตเป็นเพียงผู้ชี้ทาง

จุดหมายสูงสุดของพุทธศาสนาคือ สันติภาพ ความสุข ความสงบเย็น และนิพพาน คำสอนทั้งหมดของพระบรมศาสดาล้วนนำไปสู่จุดหมายนี้

หลักธรรมสำคัญอันเป็นหัวใจของพระพุทธศาสนาอยู่ที่คำสอนเรื่องอริยสัจ 4 ชั้น 5 ปัจจยาการ และอนัตตา

พระพุทธศาสนาสอนว่า การจะเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ได้ บุคคลต้องพัฒนาคุณธรรม 2 ประการ ให้เจริญควบคู่ไปด้วยกัน ด้านหนึ่งได้แก่ความกรุณา (ความรู้สึก) ส่วนอีกด้านหนึ่ง คือ ดวงปัญญา ถ้าเราพัฒนาด้านความรู้สึกโดยละเลยด้านพุทธิปัญญา เราก็จะกลายเป็นคนโง่เขลา ผู้เต็มไปด้วยความปรารถนาดี ในขณะที่การพัฒนาเฉพาะด้านพุทธิปัญญา โดยไม่ใส่ใจในมิติแห่งความรู้สึก จะทำให้เราเป็นคนที่มีมากด้วยภูมิความรู้ แต่ทว่าแล้งน้ำใจ

เสน่ห์ของหนังสือเล่มนี้คือ ผู้วิจารณ์มีความคิดที่เห็นด้วยกับผู้เขียนหนังสือเรื่อง “พระพุทธองค์ทรงสอนอะไร What the Buddha Taught” ใน 3 ประเด็น คือ

1) เห็นด้วยในประเด็นที่ผู้เขียนกล่าวว่า บรรดาศาสดาทั้งหลาย พระพุทธองค์ทรงเป็นศาสดาพระองค์เดียว ที่ไม่ได้กล่าวอ้างว่าทรงเป็นอื่นใดนอกจากมนุษย์ธรรมดาผู้หนึ่ง ศาสดาท่านอื่นล้วนเป็นพระเจ้า หรืออวตารของพระเจ้า หรือได้รับแรงบันดาลใจจากพระเจ้า เพราะการบรรลุคุณวิเศษและความสำเร็จทั้งหมดของพระพุทธองค์ ล้วนได้มาจากความเพียรและสติปัญญาของมนุษย์ทั้งสิ้น พระพุทธองค์ตรัสว่า ตนแลเป็นที่พึ่งของตน ใครอื่นใดจักเป็นที่พึ่งได้เล่า แม้ความเป็นพระพุทธเจ้าก็ไม่ได้สงวนไว้เฉพาะให้ผู้ใด มนุษย์ทุกคนมีศักยภาพเป็นพระพุทธเจ้าได้ แต่ต้องตั้งปณิธานบำเพ็ญบารมี

2) เห็นด้วยในประเด็นที่ผู้เขียนกล่าวว่า เสรีภาพทางความคิดที่พระพุทธองค์ทรงอนุญาตไว้ เป็นสิ่งที่ไม่มีการได้ฟังมาก่อนในประวัติศาสตร์ศาสนา เสรีภาพเช่นนี้เป็นสิ่งจำเป็น เพราะความหลุดพ้นของมนุษย์ ขึ้นอยู่กับความรู้แจ้งในธรรมด้วยตนเอง มิใช่เป็นไปตามพระการุณยภาพของเทพเจ้าหรืออำนาจภายนอก ในเรื่องเสรีภาพนี้ เห็นได้จากการที่พระพุทธองค์ทรงแสดงธรรมให้แก่ชาวกาลามะในเกสปุตนิคมเกี่ยวกับหลักความเชื่อ คือ อย่าปลงใจเชื่อ ด้วยการฟังตามกันมา ... ด้วยการถือสืบ ๆ กันมา ... ด้วยการเล่าลือ ... ด้วยการอ้างตามตำราหรือคัมภีร์ ... เพราะตรรกะ ... เพราะการอนุমান ... ด้วยการคิดตรองตามแนวเหตุผล ... เพราะเข้ากันได้กับทฤษฎีที่พินิจไว้แล้ว ... เพราะเห็นรูปลักษณะน่าจะเป็นไปได้ ... เพราะนับถือว่า สมณะนี้เป็นครูของเรา

3) เห็นด้วยในประเด็นที่ผู้เขียนกล่าวว่า คำว่า ทุกข์ ในภาษาบาลี ตามความหมายสามัญแปลว่า ความทุกข์ทรมาน ความเจ็บปวด ความเศร้าโศก หรือความลำเค็ญ ตรงข้ามกับคำว่า สุข แต่คำว่าทุกข์ ในฐานะที่เป็นอริยสัจ ซึ่งแสดงถึงชีวิตทัศน์และโลกทัศน์ของพระพุทธองค์ มีความหมายลึกซึ้งและกว้างกว่านั้นมาก คำว่า ทุกข์ ในอริยสัจ รวมเอาความหมายสามัญของคำว่า suffering เอาไว้ด้วย แต่ยิ่งไปกว่านั้นยังรวมไปถึง ความบกพร่อง ความไม่เที่ยง ความว่างเปล่า ความไร้แก่นสารอีกด้วย จึงเป็นการยากที่จะหาคำศัพท์เฉพาะที่ครอบคลุมคำว่าทุกข์ จึงไม่ควรแปลคำนี้ จะสร้างความเข้าใจผิดๆ หรือขาดๆ หายๆ

เกี่ยวกับคำศัพท์ในภาษาบาลีที่มีความหมายลึกซึ้งและกว้าง จึงเป็นการยากที่จะหาคำศัพท์เฉพาะที่มาอธิบายให้ครอบคลุมความหมายทั้งหมดของคำศัพท์ธรรมะนั้นๆ ได้ จึงไม่ควรแปลคำศัพท์บาลีบางคำ เพราะอาจจะสร้างความเข้าใจผิดๆ ได้ ด้วยเหตุนี้เองส่วนมากจึงมักจะใช้ทับศัพท์และให้ความหมายเฉพาะไว้ในวงเล็บ แต่หากจะแปลก็ต้องหาคำศัพท์ที่มีความหมายครอบคลุมให้ได้มากที่สุด

แนวคิดที่ไม่เห็นด้วย

ผู้วิจารณ์มีความคิดเห็นที่แย้งกับผู้เขียนในประเด็นเรื่องความหมายของสังขารดังนี้

ผู้เขียนกล่าวว่า ผู้ที่ต้องการให้มีอาตมัน ในพระพุทธศาสนา มักโต้แย้งว่า เป็นความจริงที่พระพุทธองค์ทรงแยกแยะสัตว์เป็นรูป เวทนา สัญญา สังขาร และวิญญาณ และตรัสว่าธรรมเหล่านี้มิใช่ตัวตน แต่พระองค์มิได้ตรัสว่า ไม่มีอาตมันอยู่ในมนุษย์หรือในที่อื่นใด นอกเหนือจากเบญจขันธ์เหล่านั้น สถานะนี้ฟังไม่ขึ้นด้วยเหตุผล 2 ประการ คือ (1) ตามหลักคำสอนของพระพุทธเจ้า บุคคลย่อมประกอบขึ้นด้วยขันธ์ 5 เท่านั้น ไม่มีสิ่งใดอื่นนอกไปจากนี้ (2) พระพุทธองค์ทรงปฏิเสธอย่างชัดเจนด้วยพระดำรัสอันไม่อ้อมค้อมในที่หลายแห่งว่า อาตมัน อตตะ ตัตตน หรือ Ego มิได้มีอยู่ทั้งภายในหรือภายนอกมนุษย์ หรือแม้ในที่อื่นใดในโลกนี้ ให้พิจารณาคำสอนต่อไปนี้

สังขารทั้งปวงไม่เที่ยง (สพเพ สงขารา อนิจจา) สังขารทั้งปวงเป็นทุกข์ (สพเพ สงขารา ทุกขา) ธรรมทั้งปวงเป็นอนัตตา (สพเพ ธมมา อนตตา)

คำว่า สังขาร หมายถึงชั้น 5 ซึ่งล้วนเป็นสภาวะที่มีปัจจัยปรุงแต่ง แต่คำว่า ธรรม มีความหมายกว้างกว่า ซึ่งรวมเอาไม่เพียงสิ่งหรือสภาวะที่มีปัจจัยปรุงแต่งเท่านั้น หากยังรวมเอาสิ่งที่ไม่มียปัจจัยปรุงแต่ง ได้แก่พระนิพพานด้วย พระพุทธดำรัสว่า ธรรมทั้งปวงเป็นอนัตตา นั้นแสดงว่าไม่มีอัตตา หรืออาตมัน แต่อย่างใด ไม่เพียงแต่ในชั้น 5 หากในชั้นอื่นๆ ทั้งนอกจากและต่างหากจากชั้น 5 ด้วย

ผู้วิจารณ์ไม่เห็นด้วยกับการให้ความหมายของคำว่า “สังขาร” ในไตรลักษณ์ หมายถึงชั้น 5 ซึ่งเป็นการให้ความหมายจำกัดเกินไป ไม่ครอบคลุมอรรถทั้งหมดของคำว่า “สังขาร” ในเรื่องนี้ พระพรหมคุณาภรณ์ได้กล่าวไว้ในหนังสือพุทธธรรมว่า สังขารในชั้น 5 ท่านกล่าวว่า หมายถึงรวมทั้งเครื่องแต่งคุณภาพของจิตหรือเครื่องปรุงของจิตซึ่งมีเจตนาเป็นตัวนำ และกระบวนการแห่งเจตจำนงที่ชักจูง เลือกรวบรวมเอาเครื่องแต่งคุณภาพเหล่านั้นมาประสมปรุงแต่งความนึกคิดการพูด การทำให้เกิดกรรมทางกาย วาจา ใจ

ในการอธิบายตามแนวชั้น 5 ท่านมุ่งแสดงตัวสภาวะให้เห็นว่าชีวิตมีองค์ประกอบอะไรมากกว่า จะแสดงกระบวนการที่กำลึงดำเนินอยู่ว่าชีวิตเป็นไปอย่างไร ส่วนการอธิบายในแง่กระบวนการปรุงแต่ง ซึ่งเป็นขั้นออกโรงแสดง ท่านยกไปกล่าวในหลักปฏิบัติจสมุปปาท ซึ่งชี้ให้เห็นว่า ชีวิตเป็นไปอย่างไร

ในหลักปฏิบัติจสมุปปาท ความหมายของสังขารมีรูปร่างแบบปฏิบัติการ คือ จำแนกออกเป็นกายสังขาร (การปรุงแต่งแสดงเจตจำนงออกทางกาย หรือเจตนาที่ปรุงแต่งการกระทำทางกาย) วจิตสังขาร (การปรุงแต่งแสดงเจตจำนงทางวาจา หรือเจตนาที่ปรุงแต่งการกระทำทางวาจา) และจิตตสังขาร (การปรุงแต่งแสดงเจตจำนงทางใจ หรือเจตนาที่ปรุงแต่งการกระทำทางใจ) ต่างจากการอธิบายแนวชั้น 5 ซึ่งจำแนกสังขารเป็นองค์ธรรมเครื่องปรุงแต่งต่างๆ มี ศรัทธา สติ เมตตา กรุณา ปัญญา โลกะ โทสะ โมหะ เจตนาสมาธิ เป็นต้น

สังขารที่กล่าวถึงในไตรลักษณ์ หมายถึงสภาวะที่ถูกปรุงแต่ง คือสภาวะที่เกิดจากเหตุปัจจัยปรุงแต่งขึ้นทุกอย่าง ประดามี ไม่ว่าจะเป็นรูปธรรมหรือนามธรรมก็ตาม เป็นด้านร่างกายหรือจิตใจก็ตาม มีชีวิตหรือไม่มีชีวิตก็ตาม อยู่ในจิตใจหรือวัตถุภายนอกก็ตาม เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า สังขตธรรม คือทุกสิ่งทุกอย่างเว้นแต่ินิพพาน จะเห็นว่าสังขารในชั้น 5 มีความหมายแคบกว่าสังขารในไตรลักษณ์ หรือเป็นส่วนหนึ่งของสังขารในไตรลักษณ์นั่นเอง ความต่างกันและแคบกว่ากันนี้ เห็นได้ชัดทั้งโดยความหมายของศัพท์และโดยองค์ธรรม

ดังนั้น จึงพอสรุปได้ว่า สังขารในชั้น 5 หมายถึงสภาวะที่ปรุงแต่งจิต ตัวปรุงแต่งจิตใจและการกระทำให้มีคุณภาพต่างๆ เครื่องปรุงของจิต หรือแปลกันง่าย ๆ ว่า ความคิดปรุงแต่ง ส่วนสังขารในไตรลักษณ์ หมายถึงสภาวะที่ถูกปรุงแต่ง คือ ถูกปัจจัยของมันปรุงแต่งขึ้นมา แปลงง่าย ๆ ว่าสิ่งที่เกิดจากปัจจัยปรุงแต่ง สิ่งปรุงแต่งหรือของปรุงแต่ง

หนังสือเล่มนี้ถือได้ว่า มีประโยชน์ อุดมด้วยสาระ ประเทืองปัญญา สามารถตอบคำถามให้คลายความสงสัยได้ในระดับหนึ่ง เหมาะอย่างยิ่งสำหรับผู้ศึกษาพระพุทธศาสนาในยุคปัจจุบัน

